

AHOGY GYERMEKEINKET NEVELJÜK, OLYAN LESZ AZ ORSZÁG^{*}

H O R V Á T H S Z I L Á R D

2003-ban, amikor nagylányunk hatéves lett, feltettük magunknak a kérdést: hova vigyük iskolába? A kérdéssel elmentünk barátainkhoz, s együtt megnéztük a környékbeli iskolákat. Mindenhol ugyanazt kerestük a nevelésben: a kereszténységet, a magyar néphagyományt, a családiasságot és a természetet. Az iskolától az otthoni nevelés folytatását vártuk, újra csak: kereszténység, magyar néphagyomány, családiasság, természet. A környéken meglátogatott önkormányzati iskolákban egyiket sem találtuk meg. Az egyházi iskolákban – kevés volt még – a kereszténységet találtuk meg, a másik három viszont hiányzott. Az alapítványi iskolákban – ez javarészt Waldorfot jelentett – megvolt a családiasság és a természet, de a kereszténység és a magyar néphagyomány csak nyomokban bukkant fel. Ezért úgy döntöttünk, hogy iskolát alapítunk.

ALAPÍTÓ AKTUS

2004. szeptember elsején hét gyermekkel indult az első osztály. Ma 190 gyermekünk van, három-négyszeres a túljelentkezés, a váci püspökség keretei között működünk, s Búzaszem-modellnek nevezzük azt, amit a mindennapokban teszünk. Mi történt a hús esztendő alatt? Röviden: mindennap választ adtunk a felmerülő nevelési helyzetekre a kereszténység, a magyar néphagyomány, a családiasság és a természet keresztútján. S történt még valami: összefogtuk a közösséget.

2004-ben nem volt épületünk. Első osztályunk a katolikus közösségi házban indult el, hála alapítótársunknak, Ország Tibor atyának. Második osztályunk a református közösségi házban kapott helyet, hála érte Szotyori Nagy Gábor tiszteletes úrnak. A harmadik és negyedik osztály – hála Markó József polgármesternek – az önkormányzattól kapott épületben indult, amit felújítottunk.

* A *Kommentár* 2023/4. lapszámában neveléstudományi-oktatáspolitikai vitát kezdeményezett, melynek problémafölvető, nyitó darabja Orbán Balázs, a miniszterelnök politikai igazgatója, az MCC kuratóriumi elnökének írása volt, *Visszavezetni az oktatást konzervatív gyökereihez* címmel (3–36. oldal). Ezzel együtt jelent meg Joanna Williams *Az együttérzés és a felsőoktatás leépülése* című szövege (38–46. oldal). A 2024/2. lapszám *Vita* rovatában közöltük Gloviczki Zoltán és Kis Norbert írását, *Gondolatok egy új oktatáspolitikai margójára* címmel, *Kommentár Orbán Balázs Visszavezetni az oktatást konzervatív gyökereihez című írásához* alcímmel (199–208. oldal). A mostani szöveg immár az évfolyamokon átívelő sorozat negyedik darabja. (A szerk.)

Organikus iskola –
A Búzaszem Iskola
épülete Gödön
(Búzaszem Iskola)



S közben építkezni kezdtünk. Az önkormányzattól iskolaépítésre kapott Duna-parti telken 2008. október 19-én vasárnap letettük az épület alapkövét. Akkor én voltam az alapítvány vezetője. Mindössze 50 ezer forintunk pihent a számlán, ebből 45 ezer forintért alapkőurnát vásároltam. Így az alapítvány szinte teljes vagyonát – benne a gyerekek jövőnek szóló üzeneteivel – az alapkőletételkor elástuk a telek közepén. Az ünnepség végén odajött hozzám a polgármester a következő kérdéssel:

- Ezek szerint indul az építkezés?
- Igen, jövő héten kezdünk.
- És mennyi pénzetek van?
- Ötezer forint.

Azt a polgármesteri arcot és a lemondóan legyintő mozdulatot nem felejttem el. De a következő hét végén Benke Gyuri verőcei barátunk csapata kimérte az épület kacifántos alapját. Adományként, mert becsültük egymást. Közben szakértő szülőkből – építőmérnökökből, szakikból – iskolaépítő csapatot szerveztünk, melyet Mokos Béla barátunk fogott össze. Másnap Baka Béla barátunk a földmunkagéppel kiszedte az alapot. Adományként, mert a jó cél fontos volt neki is. Mi meg a szülőkkel kiigazítottuk a gép munkáját. A gödi piarista szak-

iskola diákjai mestereik vezetésével – örvendve, hogy van gyakorlólhelyük – maradék faanyagból bezsaluzták az alapot. Közben adományokat gyűjtöttünk vas és beton vásárlására. Érkeztek is a piarista szakiskolások, s mestereik vezetésével bevasalták az alapot. Végül a szülőkkel behelyeztük a megfelelő vezetőteket, és jöhetett a beton. Az alapkölvetétel után hónapnyi idő telt el, és ott állt az 500 négyzetméteres betonalap a közműcsövekkel. Kihívtam a polgármestert, hogy nézze meg, nem a levegőbe beszéltünk.

- Ez nagyon szép, nem gondoltam volna – hitetlenkedett.
- Az mind semmi, de még megvan az ötezer forintunk – válaszoltam.

Ezt az ötezer forintot azóta is őrizzük, a közösségi együttműködés jelképe. Az épületet két esztendő alatt végül 2010-re megépítettük. Nincs benne pályázati pénz, állami, önkormányzati, egyházi forrás. Mi vagyunk benne, akik összefogtunk, sok ezren, szabadon. Azóta tudom, hogy Magyarország jóakarátú és mosolygós. Ha rámosolygunk, visszamosolyog. A születés körülményei meghatározták iskolai életünket. Mielőtt a nevelésről írnék, érdemes megemlíteni az épület tervezését. Az építészeztől azt kértük, hogy pedagógiánkat öntsék épületbe. Nyolc terv készült – nyolcat utasítottunk el. Az iskolát mindenki úgy képzelte el, hogy hosszú folyosóról termek nyílnak. De a mi családi nevelésünk nem ilyen. Végül egyik tanítónk kérdezte, hogy megszólítsa-e építész nagybátyját, igent mondtunk. Így találkoztunk Salamin Ferencel, aki Ybl-díjas, Kós Károly-díjas és Kossuth-díjas építészmérnök, a Magyar Művészeti Akadémia építőművészeti tagozatának vezetője. Eljött hozzánk, beszélgetett a tanárokkal, a szülőkkel, a gyerekekkel, beült órákra, megnézte a környékbeli régi gödi villákat, a Duna-partot, majd hazament. Felhívtam egy hónap múlva, hogy van-e terv. Nem úgy megy az – mondta, s eljött hozzánk újra. Megint beszélgetett a tanárokkal, a szülőkkel, a gyerekekkel, beült órákra, megnézte a környékbeli régi gödi villákat, a Duna-partot. S ez megismétlődött még háromszor. Ebből sohasem lesz terv – gondoltuk, de fél év elteltével Salamin Ferenc megjelent nálunk az elkészült munkával. Megnéztük, s rögtön igent mondtunk. Az álmunkat, magyar, keresztény, családi, természetes nevelésünket láttuk meg épületbe öntve. Azóta egy filmben Salamin Ferenc elmondta a munkamódszerét, amely a következő: először megismerő szeretettel fordulok a megrendelő felé, aztán elengedem a racionalitást, és végül hallgatok az angyalok szavára.¹ Nos, ezek az angyalok dolgoznak az épületben. Mindennap megsuhintanak bennünket a szárnyukkal, amikor belépünk. Azóta azt is tudjuk, hogy érdemes kitartani, türelemmel dolgozni a legjobb megoldáson.

magyar, keresztény,
családias, természetes

A BÚZASZEMMÓDSZER

Nézzük a mindennapokat! A Búzaszemben a nevelésünk célja az, hogy gyermekeink majdan családjuk, nemzetük és egyházuk kovásza legyének. Kovász, ami a sok kicsit összeragasztja és megnöveszti. Bár az alábbiakban a szemléletesség kedvéért különvettem a kereszténységet, a magyar néphagyományt, a családiságot és a természetet, ám a mindennapokban ezek elválaszthatatlanul összekeveredve adják nevelésünk teljességét.

Kereszténység

„Arról ismerjenek meg benneteket, hogy szeretitek egymást” (J, 13,35). Ezt a szeretettel nevelést tartalmazza a Pécsi Rita képviselte organikus pedagógia, amelyre – mint természetes fundamentumra – alapoztuk az iskolát.² Az organikus pedagógia a természeti népek nevelése, Jézus nevelése, a néphagyomány

1 *Múltból épült jövő. Portréfilm Salamin Ferenc építészeztől.* Magyar Művészeti Akadémia, 2022.

2 UZSALYNÉ PÉCSI Rita: *A nevelés az élet szolgálata* 1–8. Kulcs a muzsikához, Pécs, 2010. 22.



Keresztény iskola –
Augusztus 20-i új kenyér
a Búzaszemben
(*Búzaszem Iskola*)

nevelése, Matula bácsi nevelése. Elsődleges benne az érzelmiintelligencia-fejlesztés. Mivel nevelünk? – bizalommal, lélekmozgással, kötődéssel, szövetséggel, eszménnyel. Karácsony Sándor ugyanezt másként fogalmazta meg, amikor azt írta, társas viszonyainkban nevelünk.³ Mi a nevelési módszerünk? – az élmény, tapasztalás, azonosulás egymásra épülő hármassága. Az organikus pedagógia valójában kereszténység a mindennapokban, minden tanórán, a nevelési módszereket is áthatóan. Matematikaórán is, nem csak hittanon. Közösségi életünkben is ez a szeretet tükröződik. Ezzel fogjuk össze a tanári-, a gyermek- és a szülői közösséget. A Búzaszemben megérkező körrel – reggeli imával – kezdjük a napot. Aztán a gyerekek az osztályszentélyben ülve megosztják egymással otthoni gondjaikat, örömeiket. Imádkoznak egymásért. Ezerhatszáz ilyen alkalom van a nyolc esztendő alatt, és a gyerekek közben észrevétlenül megtanulják az együttérzést, s leolvasni a másik arcáról, hogy mi zajlik belül. Hogy is mondja

3 KARÁCSONY Sándor: *Ocsúdó magyarság*. Exodus, Bp. 1942.

Pál Feri atya? A tartós társadalmi sikerhez és az üdvösséghez szükségünk lesz érzelmi intelligenciára – pontosan ezt szerzik meg itt a gyerekek. Szerda reggelenként szülők tartanak reggeli elmélkedést az aulában összegyűlt iskolának. Erre gyakorta a gyerekek szülei is itt maradnak, innen indulnak munkába. A felsősöknek lelki napokat dolgoztunk ki, hogy ezeken csiszolják az Isten és embertársaik iránti figyelmüket.

Magyar néphagyomány

A gyerekek óráinak harmada népművészeti foglalkozás: két néptánc, két (nép-)zeneóra, két (népdalalapú) szolfézs, két – népművészettel, ősképekkel alaposan befolyásolt – rajz, két (szintén népdalénekes) énekóra, végül egy (népi) kézművesóra. Néptáncórán elsősorban nem koreográfiát tanulnak a gyerekek, hanem ritmusgyakorlatokat játszanak. A ritmusérzék fejlesztésével növeljük testi és intellektuális képességeiket, a néptánc tehát nem hagyományörzés, hanem fejlesztés. A Búzaszemben minden gyermek muzsikál. Koboz, citera, duda, furulya, tekerő, hegedű, ének – ezek a népi hangszerek, a klasszikus hangszerek pedig a zongora, gitár és a fuvola. Ötödiktől minden gyermeket hívunk a gyimesi, moldvai, bakonyi, dél-alföldi zenét játszó kis kamarazene-karokba. Báljaink népzene bálók, táncházak, ahol a gyerekek muzsikálnak és táncolnak. Már az elsősök is ott botladoznak a nagyok között a báli zenekarokban. Miközben tánc alá muzsikálnak a nagyobbakkal, ezek a kismacsák elhiszik magukról, hogy oroszlánok – és idővel azok is lesznek.

Családiasság

A szülőket bevonjuk mindennapjainkba. Bármikor bejöhetnek az iskolai órára, csak azt kérjük, hogy előre jelentsék be. „Apád, anyád idejőjjön” óráinkon a szülők szakmájukhoz igazodó tanórákat tartanak gyermekeiknek. Hívjuk őket néptáncórákra is, népi játékokat tanulni. A Búzaszem Közösségi Tanács által a szülők a mindennapi működtetésben is részt vesznek. Hétvégeken közös munkák és ezeket követő együttes ebédek formálják a közösséget.

Minden osztályban vannak külön családi kirándulások, amikor az osztály gyermek- és szülői közössége együtt mozdul ki a természetben. A problémáinkat is közösségi módon oldjuk meg, amire a szülők estek jó alkalmat adnak. A családiasság része az is, hogy a Búzaszembe már 2011 óta nem lehet mobilt behozni, 2018-tól pedig a családokban sincs a gyerekek kezében okostelefon. A szülők nyitottságának az a feltétele, hogy mi is nyitottan álljunk hozzájuk. Ez a nyitottság azzal kezdődik, hogy az iskolába jelentkező minden családdal egy-egy órát beszélgetünk. Társadalmi felelősségvállalásunk része, hogy a környékbeli termelőkből szervezett Búzaszem Piacon egészséges, ellenőrizhető, magyar élelmiszert adunk a családoknak, és lefűzzük őket a multinacionális ellátási láncokról. Így nem kell külön boltba menni, a gyermek iskolába kíséréssel megoldható a bevásárlás. Most az iskolai boltot tervezzük.

Természet

A természet az ember otthonos közege. Nélküle ingatag a lélek. Ezért fontos, hogy gyermekeink életében jelen legyen ez a semmivel sem helyettesíthető nevelési erő. A Búzaszemben péntekenként lehetőség van kirándulásokra. De van iskolakertünk is, amely nem csak arra való, hogy a diákok megtanulják, miként kell kertészkedni. Az iskolakert a szakrális nevelés része. A gyerekek azt tanulják meg a természetben dolgozva, miként lehet náluk nagyobb erővel együttműködni.⁴ Az iskolakert az érzelmi intelligencia fejlesztésében segít: a türelem, az együttműködés, a beismerés, az önnevelés, a kapcsolatok, a megbocsátás,

az iskolakert
a szakrális
nevelés része

⁴ Engedjétek kertembe a gyermekeket! Teremtésvédelmi gyakorlatok az iskolakertben. Iskolakertekért Alapítvány, 2023.

a nagyravágás, az alázat, a bizalom fejlesztésében, a valódi szükségletek megismerésében, a vágyak, szándékok kezelésében, a szabad akarat próbáiban. Az iskolakerti színező- és gyógynövényekre építettük rá a Szín-Patikát. A gyerekek a természettudományos órán feldolgozzák a színezőnövényeket, s rajzórán azzal festenek, a gyógynövényekből pedig kenőcsöket és párlatokat készítenek. Élmény, tapasztalat, azonosulás: ez a valódi tanulás útja. És ehhez jön a szabad játék a természetben: az ötletteliség, a kreativitás bölcsője. Minden hónapban cserkészkirándulás, félévente többnapos cserkészportya vezet az erdőbe. Nyolcadikosaink zarándoktáborral búcsúznak, a többiek erdei vándortáborba vagy cserkészttáborba mennek.

Évkörünk

A néphagyomány kitüntetett napjai, a keresztény magyar ünnepek keretezik iskolai életünket. Mihály-nap, Márton-nap, András-nap, advent, karácsony, farsang, nagyböjt, húsvét, pünkösd – mindegyikhez társul valamilyen népszokás. Megannyi lehetőség, hogy a kereszténységgel mélyen átítatott rítusokon keresztül is formáljuk a gyerekek lelkét. Pünkösdkor például három lehetőségünk is van: a fiúknak a pünkösd királyválasztás, vagyis a férfias erények megvillantása a testi erőttől az ügyességen át a szellemi kihívásokig. A pünkösd király jutalma, hogy egy feleletből kimaradhat, de van kötelessége is: gondoskodnia kell róla, hogy a fiúk a bálokban minden lányt megtáncoltassanak. A lányok pedig a pünkösd királynéjárással és a pünkösd fa befonásával ünneplik a király koronázását, pajzsra emelését. Az édespák is versenyeznek ilyenkor, közülük is kerül ki pünkösd király. Vastag könyvben írható le ünnepeink rendje, de egyikben sem színpadra dolgozunk, hanem a gyerekeket és a szülőket szólítjuk meg, hogy az ünnepben részt vegyenek.⁵ Így például karácsony előtt elsőtől nyolcadikig nehézségi fok szerint felépítve kántálással, kotyolással, lucázással, bölcsőcskézéssel, vesszőcskézéssel, betlehemezéssel, háromkirályjárással, reggléssel járják a családokat, áldást víve az otthonokba. Közben megtanulnak szerezpelni, és átélnek a sötétségben meggyúló gyertyafény misztériumát.⁶

Neveden szólítottalak

Különleges alkalmunk a gergelyjárás, amikor elsőseink az iskolába igyekvő óvodásokat hívják hozzánk személyesen, név szerint. Az üzenet: fontos vagy. De közben megtanulták a dramatikus játékot, amellyel a közösségüket szolgálják.

Adventi éneklés

Adventi reggeleken az iskola aulájába először érkezők kezdik az éneklést. Három-négy dalosunk van kezdetkor, de nyolc órára megtelik gyerekekkel, szülőkkel és énekkal az iskola. Egyszerű és felemelő. Erdélyi Zsuzsanna gyűjtötte imákkal kezdjük és zárjuk az éneket.⁷ Így a gyerekek minden adventi napon elmondják az alapigazságot: „Ég szülte földet.”

Kalendáriumi napok

A havi kalendáriumi nap az évkör része, az élmény és tapasztalat sűrűsödése. A búzás kalendáriumi napon például búzát vetünk, búzát őrünk, dagasztunk, sütünk, aratási játékokat játszunk, miközben a búza, a kenyér, a magvető példázatait is elemezzük az érettebb gyerekekkel. De van szólós, szentes, farsangi, húsvéti, pünkösd kalendáriumi napunk is, és emellett a Gazdakalendárium foglalkozásain az évkör paraszti munkái nyomába eredünk.

5 Lásd bővebben: *Mi Micsoda a Búzaszemben*. Búzaszem Iskola, Göd, 2020. <https://www.buzaszem.hu/files/mi_micsoda_a_buzaszemben_2020.08.15.pdf>.

6 Vö. KODÁLY Zoltán: *Bevezető = Magyar Népzene Tára*. II. *Jeles napok dalai*. szerk. BARTÓK Béla – KODÁLY Zoltán, sajtó alá rend. KERÉNYI György, Akadémiai, Bp. 1953.

7 ERDÉLYI Zsuzsanna: *Hegyet hágék, lőtőt lépék*. Magvető, Bp. 1978.



Népi kézművesség

A népi kézművességből a szövés, fonás, sodrás, nemezelés, hímzés, fafaragás és a csipkeverés van jelen a gyerekek életében. Meggyőződésünk szerint például a verőkékkel végzett keresztező mozdulatok a diszlexia és diszgráfia elhessen-tésére is szolgálnak. A természetes anyagokkal végzett kézműves tevékenységet ismeri a művészetterápia is. Nem hagyományőrzésről beszélünk ebben az esetben sem, hanem fejlesztésről, lélekemelésről.⁸

Szablyavívás

A szablyavívás is az ügyesedés terepe. A szablyavívó fiúk örömmel írják a „szablyavívó nyolcasokat” egy kézzel és két kézzel is, hiszen ez a szablyavívás alapja. De ezek a nyolcasok egyben idegrendszer-érlelő gyógypedagógiai mozdulatok. Miközben érik az idegrendszerük, odakötjük őket a végvári vitézek példájához. Thury György nekik nem távoli történelmi figura, hanem bennük élő eszmény. Hétvégéken megvívna egy várat: Nógrádot, Kismánát, a Pilisben lévő egri vármakettet. Miközben mozognak, hadvezérek is támadnak közöttük.

Regöscserkészlet

A cserkészlet a Búzaszem nevelésének folytatása: szellemileg érett kortárs közösségekben gyözik le az akadályokat, amikor az erdőben a semmiből varázsolnak maguknak táborhelyet, és kerítenek a tíznapos tábor köré olyan keretmesét, amely a magyar múltban gyökerezik. A kiscserkészeket a felsősök, a felsősöket a gimnazisták vezetik. Így képződnek a magyar közösségek jövő vezetői. Istenre néző, a kereszténység és a magyar néphagyomány köré közösséget formáló regöscserkész csapatunk van, ők a Csillagösvény cserkészcsapat.

⁸ MOHOLY NAGY László: *Az anyagtól az építészetiig*. Corvina, Bp. 1972.

Hagyományelv –
Jurta a Búzaszem udvarán
(Búzaszem Iskola)



Nemzeti nevelés –
Szent Korona a Búzaszem
Iskola aulájában
(Búzaszem Iskola)

Családi életre nevelés

A Búzaszem célja, hogy a tőlünk kikerülő gyerekek családjuk, nemzetük, egyházuk kovászai legyenek. Nevelésünk a „kovászsághoz” szükséges érzelmi intelligencia fejlesztésére irányul. A Családi Életre Nevelés program is átszövi az életünket. Empátia, önismeret, közösségi működés, az örömszerzés alapjai – ezeket tanítjuk a gyerekeknek abban a reményben, hogy majdan nagycsaládos édesanyák-édesapák lesznek.

A magyar iskola

Eddig a nevelés színtereit vettük sorra. A mögöttük álló gondolatokhoz Karácsony Sándort, a „lélek szerinti professzort” hívjuk segítségül: „Csak létünk törvényeibe mélyen belelátó, bátor, biztos értékelésen alapuló, felelősségteljes, józan ítélet alapján végzett kiválasztás vihet el a magyar iskola tantervéhez. A nevelés nemzetneveléssé a magyar lélek ismerete, a nevelői személyzet magyar lelkisége mellett is csak akkor válhatik, ha a magyar élet problémáira előkészít, ha a tanterv, aminek alapjára támaszkodik, tartalmi magyarságot visz a nevelés minden emberre érvényes, formális törvényeibe”.⁹ Melyek a magyar élet problémái? Melyek a nevelés minden emberre érvényes, formális törvényei? Mi a tartalmi magyarság? A búzaszemes válasz a következőképpen hangzik: a magyar élet legfontosabb problémája ma az istenhit megrendülése és az érzéketlenség a természetfeletti igazságok iránt. Következménye a közösség felbomlása, a magány, az önzés, a múltba vezető gyökerek elvékonyodása,

⁹ KARÁCSONY Sándor: *Magyarul Európában = Magyarságtudomány és nemzetnevelés*. szerk. Kiss Árpád – Kovács Máté, Debreceni Könyvek, Debrecen, 1944.

a nemzeti kultúra átadásának erőtlensége, az identitásválság, az érzelmi-intelligencia-szegénység s a testi képességek jól látható gyengülése. A gyermekek többsége fejleszteni fog, mert az idegrendszerük nem alakult ki. És hogy mik is a nevelés minden emberre érvényes, általános elvei? Ott van a megoldás Karácsony Sándor társas nevelésében és az organikus pedagógiában. A tartalmi magyarság a mi nevelésünkben a magyar népmese, népdal, népzene, népi játék, néptánc, népi kézművesség, népi vallásosság, magyar harcművészet és persze a későbbiekben az ezekre épülő irodalom, történelem. Mindenben, ami identitás, benne van a megtartó érzelmi háló is. Ez kulturális szuverenitásunk és egyben a magabíró Magyarország alapja. Eközben azt is gondoljuk, hogy amikor magyar anyanyelvünkről beszélünk, akkor nemcsak szóbeli anyanyelvünket érdemes emlitenünk, hanem mást is: mozgásos anyanyelvünket, a néptáncot és a népi játékot; mitikus anyanyelvünket, a magyar népmesét; zenei anyanyelvünket, azaz a népzene, népdal és jelképi anyanyelvünket, amely mindezeket összeköti.¹⁰

A művészetek hasznáról

A görögök tudták, hogy a művészetek jobbítják az embert, de mára már a tudomány is megerősítette ezt.¹¹ 1972-ben Kokas Klára hasonlította össze a napi egy énekórában részesülő gyerekek iskolai eredményeit a nem éneklő gyerekekével, az eredmény: a naponta éneklők jobbak összpontosításban, matematikában, szövegértésben, szociális készségekben.¹² 1977-ben Barkóczi Ilona és Pléh Csaba ugyanezt vizsgálva ugyanezt derítette ki.¹³ Agykutatók a művészeti tevékenységnek az agyra gyakorolt pozitív hatásait elemezték.¹⁴ Freund Tamás, az MTA elnöke előadásában kiemelte, hogy az optimális fejlődéshez mozgás kell és művészeti élmények.¹⁵ Nemrég az ELTE kutatói fedeztek fel összefüggést a ritmusérzék és az olvasás között.¹⁶ Mások a meséket vizsgálva arra jutottak, hogy akinek nem mesélnek, hatéves korában másfél évvel marad le szövegértésben, nyelvi fejlődésben, kifejezőkészségben azon kortársától, aki naponta hallgatta szülei élőszavas meséjét.¹⁷ A kézművesség haszna is ismert: a természetes anyagokkal foglalkozás jót tesz a léleknek, segíti a kiegyensúlyozottságot. A tudományos tények tehát egyértelműek: a művészetek semmivel sem pótolhatók a fejlesztésben, s nemcsak az érzelmi intelligenciát, de az értelmi intelligenciát is fejlesztik.

társas nevelés és organikus pedagógia

Népművészet és magyar identitás

A fent leírtak minden művészetre vonatkoznak – a magyar népművészetre is –, de a magyar népművészet tud még valamit: nemzeti identitást ad. A kultúrát jelek, jelrendszerek útján adjuk át a következő nemzedéknek.¹⁸ Kodály Zoltán „tudatalatti magyarságnak” nevezte azt, amit a népdalok, a népzene segítségével átadhatunk.¹⁹ Szerintünk a népi kézművességgel, népmesével, népzenevel, népdallal, néptáncal, a néphagyomány rítusaival nemcsak tudatalatti magyarságot, de tudatalatti istenhitet, tudatalatti férfi-női mintákat, tudatalatti környezet- és természetvédelmet is átadhatunk, miközben a gyermekek pszichológiai immunrendszerét fejlesztjük – azaz boldog, kiegyensúlyozott gyermekeket nevelhetünk.

10 SZERÉNYI Béla: *Népzene és identitás = Nevelés népművészettel.* szerk. HORVÁTH Szilárd, Búzaszem Alapítvány, Göd, 2021.

11 HOFFMANN Zsuzsanna: Görög nevelés és műveltség a hellenizmus korában. *Magyar Pedagógia*, 2008/3.

12 KOKAS Klára: *Képességfejlesztés zenei neveléssel.* Zeneműkiadó, Bp. 1972.

13 BARKÓCZI Ilona – PLÉH Csaba: *Kodály zenei nevelési módszerének pszichológiai hatásvizsgálata.* Kodály Intézet, Kecskemét, 1977.

14 HÁMORI József: *Az emberi agy és a zene = Hang és lélek. Új utak a zene és a társadalom kapcsolatában.* Magyar Zenei Tanács, Bp. 2002.

15 Mindennapos katarzis. Beszélgetés Freund Tamással. *Innotéka*, 2019. augusztus 5.

16 <<https://www.nature.com/articles/s41598-023-29367-5>>

17 NAGY József: *5–6 éves gyermekeink iskolakészültsége.* Akadémiai, Bp. 1980.

18 HOPPÁL Mihály: *A népművészet helye a népi kultúrában = Művészet '78 Évkönyv.* szerk. RIDEG Gábor – BARTHOLY Eszter, Corvina, Bp. 1978.

19 KODÁLY Zoltán: *Zene az óvodában.* Zeneműkiadó, Bp. 1958.

Magyar Örökség Nevelési Szövetség alapítói értéknilatkozat

Mi, akiknek a 21. század szabadságát élvezve megadatott, hogy nevelésünket a magyar nép évezredek alatt felhalmozott, a köztünk élő őrzőktől ma is éltetett, a magyar néphagyomány kutatói által az utóbbi két évszázadban összegyűjtött tudására alapozzuk, s akik elkötelezték magukat, hogy a Kárpát-medencei magyar jövőért és a világban szétszórt magyarság összetartásáért eleink tudására, kultúrájára alapozott, ugyanakkor a 21. század kihívásaira válaszoló iskolarendszert hozzunk létre, a következő nyilatkozatot tesszük:

A Magyar Örökség Nevelés kulturális anyanyelvünkre, a magyar nép évezredek alatt felhalmozott és az utolsó ezredévben megkeresztelődött tudására, zenei, tárgyi, mozgásművészeti kincseire, a kereszténységre és a családi, közösségi együttműködésre épített nevelési rendszer.

A Magyar Örökség Nevelés új utakon jár, amelyek valójában nagyon régiek: amint a néphagyomány, úgy nevelésünk is személyiség- és identitásközpontú. Fontos ebben a nevelésben a gyermekek személyiségének és képességeinek a szerves magyar műveltségre, a keresztény magyar néphagyományra (népmesére, népzeneire, népdalra, népi játékokra, népi kézművességre, népi vallásosságra, az évkör ünnepeire és a magyar harcművészetre) alapozódó szabad kibontakoztatása, valamint keresztény és magyar öntudatuk megalapozása.

A Magyar Örökség Nevelés a nevelési intézményeket és a velük együttműködő családokat az egymásra figyelő közösségi élet színterének tartja. Közösséget formál a gyermekekből, fiatalokból, a nevelőkből és a szülőkből, ösztönzi a magyar néphagyományon alapuló, önálló intézményi és közösségi életet és az ezeket élettel megtöltő szülői kezdeményezéseket, valamint a Kárpát-medencei és a világban élő egységes magyar nemzet összefogását az évezredekben gyökerező magyar kultúra által.

A Magyar Örökség Nevelés neveléslélektani alapja a gyermeki lélek alapvető és minden gyermekre érvényes törvényszerűségeit felismerő „szerves pedagógia”, ezt tesszük magyarrá a keresztény magyar néphagyománnyal, a szerves magyar műveltséggel.

A Magyar Örökség Nevelés a legújabb kutatásokon alapuló, mainak tartott nevelési megoldásokat is alkalmazza, ugyanakkor mindezek gyökerét megtalálja a néphagyományban.

A Magyar Örökség Nevelésben figyelünk a gyermekek környezetére, mert azt is nevelési erőnek tartjuk. A környezet, amelyet ezekben az iskolákban gyermekeink számára megteremtünk, a családi otthont mintázza: az iskolaépület tereinek otthonos kialakítása és a bútorzat is ehhez igazodik. Mindenhol természetes anyagokat használunk. Az iskolaépületek kialakításakor Kós Károly és Makovecz Imre építészeti és szellemi örökségére támaszkodunk.

A Magyar Örökség Nevelés célja, hogy szeretetteljes közösségben szabad döntésekre, önálló cselekvésre képes, magas szintű értelmi, érzelmi, közösségi és lelki intelligenciával rendelkező, nemzetük iránt elkötelezett felnőtteket neveljen, akik Isten által adott képességeiket örömmel kibontakoztatva közösségük, családjuk, nemzetük és egyházuk kovászai lesznek.

Mindezt abban a hitben tesszük, hogy amint gyermekeinket neveljük, olyan lesz az ország.

Ha keresztény és magyar országot szeretnénk, keresztény és magyar nevelést kell adnunk gyermekeinknek.

A Magyar Örökség Nevelés segítségével olyan iskolaközpontok jönnek létre, melyek képesek összegezni a hagyományos egyházi, állami és alternatív iskolák értékeit, megszólítva ezzel azokat a családokat, akik számára fontos gyermekeik zavartalan érzelmi, értelmi fejlődése, valamint nemzeti és keresztény hovatartozásuk.

Már megvalósult iskoláinkban tapasztalatot szereztünk arról, hogy ez a nevelés a 21. században is működik: a tőlünk kikerülő gyermekek keresztény, magyar identitással, magas szintű érzelmi intelligenciával, együttműködési készséggel és átlagon felüli tudással formálják maguk körül a világot és a magyar jövőt, miközben könnyedén kapcsolódnak társaikhoz, s így közösséget formálnak.

Ennek érdekében összefonjuk az általános iskolát és a művészeti iskolát, gyermekeink óráinak közel harmada a magyar néphagyománnyal kapcsolatos készségfejlesztő művészeti óra. Kodály Zoltán „tudatalatti magyarságnak” nevezte azt, amit a gyermekekbe plántálunk a népmesén, népdalon, néptáncon, népzene, népi játékon, népi kézművészen, magyar harcművészen keresztül. Így a gyermekek a magyar jelrendszeren, gondolkodásmódon, észjáráson át viszonyulnak a világhoz.

Iskoláinkban összefogjuk a közösséget: a mai gyökértelen társadalomban a szülők is közösséget alkotnak a gyerekek körül, és maguk is járják az utat, amelyen gyermekeiket vezetik: tanulják hagyományaikat, visszatálnak a keresztény, magyar közösségekhez, amelyekből eleik valaha vétettek.

A Magyar Örökség Nevelés a kereszténységre és a keresztény magyar néphagyományra alapozott magyar, nemzeti, értékőrző megoldást nyújt a 21. századi nevelésben. Mondhatnánk, hogy alternatív iskola, de sokkal több annál: jövőalakító, nemzetet erősítő intézményrendszer.

Köszönettel tartozunk eleinknek, akik e mérhetetlen tudást – amely nemcsak nemzetünk megőrzését, de Istennel és a természettel összhangban éleést is lehetővé teszi – felhalmozták.

Köszönettel tartozunk az Őrzőknek, fiatal és idős embereknek, akik ma is ebben a hagyományban élnek közöttünk.

Köszönettel tartozunk néphagyományunk kutatóinak, a nemzeti ébredés 19. század eleji időszakától máig, Gaal Györgytől, Kriza Jánostól, Erdélyi Jánostól Kodály Zoltánon, Bartók Bélán, Martin Györgyön át Bálint Sándorig, Kallós Zoltánig, Juhász Zoltánig, hogy a hosszú sorból csak néhány nevet említsünk.

Köszönettel tartozunk Joseph Kentenich atyának, a szerves pedagógia kialakítójának és Pécsi Ritának, aki ma az átadásán dolgozik. Köszönettel tartozunk a magyar nevelés apostolainak, köztük Kiss Áronnak és Karácsony Sándornak.

Köszönettel tartozunk a reménytelenség évtizedeiben is végzett munkájáért, a szerves magyar műveltség továbbadásáért, gyökereink megtalálásáért Molnár V. Józsefnek, valamint az Örökség Népfőiskola és a Magyar Hagyomány Műhely szervezőinek és oktatóinak.

De mindenekelőtt hálával és köszönettel tartozunk az Úrnak, hogy dolgozhatunk a nemzet nevelésén.

Isten, áldd meg a magyart!

Göd, 2019. Kisasszony hava 24.

Horváth Szilárd
és Mokos Béla

Szabó Gyula

Takács Zsolt

Búzaszem Alapítvány

Magyar Műhely Alapítvány

Harmónia Művészeti Iskola



Digitális detoxikáló –
A Búzaszem Iskola
mobilhasználat elleni
kampánya
(Búzaszem Iskola)

» a magabíró Magyarország jövőjét alapozzuk meg

A nevelt nevelő

A nevelőkről beszélve ismételten vissza kell nyúlnunk Karácsony Sándorhoz, aki így fogalmazott: „Keresztyénné kell lenni a magyarságnak, hogy aztán magyarul lehessen magyarrá, tehát nemzetivé lehessen. A nevelés sem lehet addig magyar, amíg a nevelők az áhítat fokán papokká nem magasodnak és önmagukon túl utalva Jézus Krisztustól nem várják, és nem nyerik nevelő munkájukhoz a transzcendens erőket.”²⁰ A Búzaszem iskolai szövetségben a közös eszmények kapcsolnak össze bennünket. Példánk azt mutatja, hogy lehet boldog, örömteli iskolát csinálni a NAT minden követelményét betartva.

A 21. századi gyermek

Húsz éve működünk, és látjuk, hogy a gyerekek egyre rosszabb állapotban jönnek iskolába. Sokkal több gyermeket kell fejleszteni, mint két évtizede, és ennek oka bizony nem a vizsgálati módszerek finomodása. Néhány éve felmérjük a gyerekek csecsemőkori reflexeit.²¹ Amilyen mértékben megtalálhatók ezek a reflexek, oly mértékben éretlen az idegrendszer. Elsőben 25–85 százalék közötti idegrendszeri érettséggel kerülnek iskolába a gyerekek. Az éretlenség legfőbb oka, hogy a gyerekek életében nincs megfelelő mennyiségű, minőségű és intenzitású mozgás. Helyette képernyők előtt töltik már a kiskorukat is. Ezért elsőként a gyerekek idegrendszerét kell fejleszteni (mozgással, zenével, táncsal, játékkal, kirándulással, szablyavívással, kézművességgel), és az életükből ki kell dobnunk a digitális világot. Látjuk a nemzetközi tudományos eredményeket: azokban az országokban, ahol a gyerekeket túl hamar engedik a számítógépek mellé, csökken az IQ.²² S akkor az érzelmi és spirituális intelligenciáról még nem is beszéltünk! Minél hamarabb kap okostelefont a gyermek, annál rosszabb lelkiállapotban lesz felnőttként, márpedig fiatalok fele küzd lelki problémákkal, és az ok az elmerülés a digitális világban.²³ A digitális világ károsodásokat okoz az agyban, a tanulásért, memóriáért, érzelmekért felelős agyi területek fejletlenebbek lesznek, romlik a tanulmányi teljesítmény.²⁴ Ezért a szülőkkel abban egyeztünk meg, hogy nyolcadik osztály első felév végéig otthon sincs okostelefonja a gyermeknek, és távol tartják őket a digitális játékoktól, közösségi oldalaktól is. A szülők pedig arra kérnek bennünket, hogy ezt tartassuk be, mert látszik a jó hatás a gyerekek kapcsolataiban, idegrendszerében, érzelmi és értelmi intelligenciájában. A Búzaszemben kialakított személyes képernyő nélküli rendszer ma már önszabályozó. A szülők egymás között is ügyelnek a betartására. Fontos megjegyezni, hogy ettől még a digitális kultúra órákon fejlesztjük a gyerekek algoritmikus gondolkodását, de ehhez nem szükségesek az okostelefonok. A személyes képernyők eltávolítása a gyermekek életéből azt is jelenti, hogy nevelésüket nem adjuk át a multinacionális tudatipar cégeinek. Ehelyett a Búzaszem kereszténységre, magyar néphagyományra, családiasságra és természetre alapozott nevelésével képesek vagyunk úgy a magyar kultúrában tartani őket, hogy közben tudást szerezve is élvezik az életet. Úgy látjuk, ezzel a magabíró Magyarország jövőjét alapozzuk. ■

20 KARÁCSONY: *I.m.*

21 STEPHENS-SARLÓS Erzsébet: *A Stephens-Sarlós program. Továbblépés megrekedt egészségi, tanulási, viselkedési és kommunikációs problémákból.* Kulcslyuk, Bp. 2022.

22 James R. FLYNN – Michael SHAYER: *IQ decline and Piaget. Does the rot start at the top?* University of Otago, New Zealand, 2018.

23 Jon HAIDT – Zach RAUSCH: *Kids Who Get Smartphones Earlier Become Adults With Worse Mental Health.* After Babel, 2023. május 15.

24 John S. HUTTON és társai: *Associations Between Screen-Based Media Use and Brain White Matter Integrity in Preschool-Aged Children.* 2019. és Mireia ADELANTADO és társai: *Association Between Screen Media Use and Academic Performance Among Children and Adolescents.* 2019.